

Emlékeim a 60 éves magyar kézsebészetről

DR. RENNER ANTAL

Elhangzott: a Magyar Kézsebész Társaság 26. Kongresszusán, Pécsen, 2019. október 11-én, a magyar és külföldi meghívott professzorok díszelőadásainak szekciójában

DOI: 10.21755/MTO.2019.062.0304.006

Tisztelt Elnökség, Kedves Kollégák!

Mindenekelőtt szeretném kifejezni örömeimet, hogy önök előtt felidézhetem a 60 éves múltra visszatekintő magyar kézsebészet történetének néhány töredékét, hogy az ifjabb kézsebész generáció is legalább részben megismerje gyönyörű szakmánk születésének körülményeit, fejlődését.

Az '50-es évek

A II. Világháborút követően, a „vasfüggöny” mögötti Magyarországon, a politikai viszonyok nem tették lehetővé a szabad szakmai információcserét, szinte lehetetlen volt a személyes tapasztalatszerzés a nyugati országokban, s a hidegháború időszakában folyamatos volt a félelem a III. Világháborútól. Ugyanakkor a háború után fellendülő ipar, a közlekedési forradalom, az otthonok újjáépítése, majd a barkácsolás elterjedése következtében ugrásszerűen emelkedett a súlyos kéz-sérülések száma.

Az Egészségügyi és a Honvédelmi Minisztérium vezetői ezért egy olyan intézet megalapítását határozták el, amelyben a **gyógyító munka** mellett, egységes elvek szerint **oktatják** a sérült-ellátást, továbbképzik a szakorvosokat, **megszervezik** az egész országban a **sebészetről leváló baleseti sebészeti osztályok hálózatát**, ellenőrzik azok munkáját, s a szakmai fejlődés érdekében **tudományos-kutató munkát** is végeznek.

E négyes feladatkörrel alapították meg 1956-ban az **Országos Traumatológiai Intézetet**, az 1940-ben felépített Magdolna Baleseti Kórházban. Első főigazgatója **Szántó György**, helyettese **Hőnig Vilmos** volt (1. ábra).

Szántó György
főigazgató

Hőnig Vilmos
főigazgató
helyettes

1. ábra

Az Országos Traumatológiai Intézet megalapítása 1956. január 1.

1956

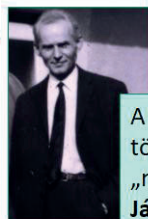
Az új intézet első nagy próbatétele a nemzeti forradalom sérültjeinek az ellátása volt, amelyet *Kudász József* – az intézetben működő I. Sebészeti Klinika professzora – irányította, *Ravasz János* docens és *Manninger Jenő* adjunktus közreműködésével. Az én sorsom is ekkor fonódott össze az Intézettel. V. éves voltam, s miután október 23-án a Rádió épületénél a képen látható T34-essel testi érintkezésbe kerültem, a mentő az OTRI-ba szállított. A kezelőorvosom *Manninger Jenő* volt, aki később első tanítómesterem, atyai jóakaróm lett, mellette dolgoztam 1989-ig, s életre szóló baráti kapcsolat alakult ki közöttünk (2. ábra).

T-34-es harckocsi a Rádió épületénél,
1956. október 23-án

Kudász József
sebész professor

A böhléri klasszikus
töréskezelés
„nagy mestere” **Ravasz**
János docens

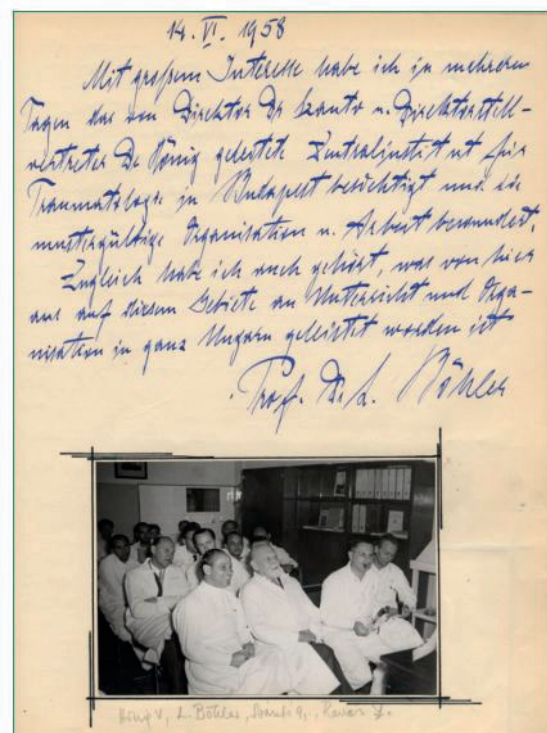
Manninger Jenő adjunktus

2. ábra

Kudász József, Ravasz János, Manninger Jenő

A forradalom leverése után, a politikai elszigeteltségünk csak nagyon lassan kezdett lazulni, az intézet vezetése elhatározta a szakmai tapasztalatcsere rendszerének kiépítését. **1958-ban Szántó György** főigazgató meghívta intézeti látogatásra *Lorenz Böhler* professzort Bécsből, akit világszerte a klasszikus traumatológia pápájának tartottak. *Böhler* professzornak tetszett az új intézet összetett feladatrendszere, s mint egykori katonaorvos, szakmai programunk azon részével is egyetértett, hogy a manuális szakterületeket művelő orvosok felkészítése egy esetleges háború tömeges polgári és katonai sérültjeinek ellátására, szervezett formában, kötelező tanfolyamokon történik (3. ábra). *Böhler* felajánlotta, hogy osztályán, évente 4 fiatal magyar orvost fogad 3–3 hónapos tanulmányútra, teljes ellátással, szolid fizetéssel. *Böhler* után az utódai is követték ezt a gyakorlatot, így az ezredfordulóig közel 200 magyar traumatológus – nemcsak az intézetből, hanem az egész országból – dolgozhatott, tanulhatott Bécsben, a „BÖHLERÁJBAN”, ahogy egymás között neveztük.

Az első tanulmányutat *Manninger Jenő* az OTRI adjunktusa kapta, 1958-ban. *Lorenz Böhler* látva *Manninger* fogékonyságát minden új dologra, javasolta neki, hogy látogassa meg a fiát, *Jörg Böhlert* is Linzben, akinek az ottani osztályán már kezdeti korszakát élte az operatív töréskezelés, s a korszerű kézsebészet gyakorlata. *Manninger* még ugyanebben az évben részt vett *Jörg Böhler* linzi kézsebészeti tanfolyamán, ahol megismerte a **Bunnell-i iskola** elméletét és gyakorlatát: a **primer, definitív sérültellátást**, a vértelenség fontosságát, az atraumatikus műtéti technikát. E tanfolyamra 1961-ben eljutott Pécsről *Forgon Mihály* professor úr (4. ábra), később *Kós Rudolf* sebész professor úr is. *Manninger Jenő* Linzből hazatérve megdöbbenve számolt be az ott látotokról, szembeállítva azt a mi elmaradottságunkkal.

3. ábra

1958. június, Lorenz Böhler látogatása az Országos Traumatológiai Intézetben

4. ábra

Forgon Mihály 1961-ben részt vett J. Böhler 7. Kézsebészeti Tanfolyamán, ahol S. Bunnell „primer definitív ellátási” elvét oktatták

1959

Ezen előzmények után, 1959-ben *Manninger Jenő* adjunktus úr engedélyt kapott *Szántó György* intézetvezető professzortól, hogy **Mozgásszervi Traumatológiai Osztályán belül megalapítsa hazánk első, szervezett Kézsebészeti Egységét osztálya munkatársaival**. Az osztály tagjainak, beosztásuknak megfelelően, valamennyi traumatológiai feladatot továbbra is teljes egészében teljesíteniük kellett! Az Osztály minden orvosa 3 hónapos tanulmányútra utazhatott *Jörg Böhler* linzi Osztályára, az *Arbeitsunfallkrankenhaus*ba.

Én a Budapesti Orvostudományi Egyetemen 1958-ban végeztem, s a friss orvosi diplomámmal – Budapesten maradásom érdekében – az Országos Mentőszolgálatnál töltöttem be heti 2×24 órás állást. 1959 tavaszán kaptam telefonhívást az OTRI-ból, *Manninger* adjunktus kérdezte: „*Tóni, akarsz-e hozzánk jönni dolgozni, most van egy megüresedett állásunk?*” AKARTAM! Hogy mit éreztem akkor? Csak a gyermekkoromban belém oltott HIT csodás beteljesülését éreztem, s ma is áldom érte a MINDENHATÓT, hogy 60 év elteltével, ma is e csoda rabja vagyok! Így az osztály munkatársai között én is helyet kaptam (5. ábra), s hamarosan én is egy 3 hónapos ausztriai tanulmányút részeként *Jörg Böhler* linzi tanfolyamán tanulhattam.

Manninger Jenő

Zolczer László

Dömötör Endre

Varga Antal

Renner Antal

5. ábra

Az első Kézsebészeti Részleg orvosai, akikhez én 1963-ban csatlakoztam

A '60-as évek

Manninger Jenő a traumatológiai tanfolyamok példájára mielőbb szeretne volna a kézsebészeti ismereteket is széles körben továbbadni, ezért folyamatosan tanulmányoztuk a kézsebészet szakirodalmát, s a Linzben látottak mintájára **1962-ben megszerveztük az első kézsebészeti bázis tanfolyamot** az intézetben, s ezt 2002-ig minden évben megtartottuk, folyamatosan bővítve az újabb ismeretekkel (*l. táblázat*).

A bázis kurzus hallatlan előnye volt a **3 napos preparáló gyakorlat**, ahol 2 orvos felváltva dolgozott egy kadáver kézen (*6. ábra*). Hírünk gyorsan eljutott a határon túlra is, s rövidesen egyre több külföldi hallgató jelentkezett, ezért hamar áttértünk a **kétnyelvű, német–magyar** tanfolyamok szervezésére. A kelet-németeket emellett az is vonzotta, hogy Magyarország a találkozás szigete volt nyugat-német rokonaikkal, kollégáikkal, mivel ők az NDK-ból egyáltalán nem utazhattak nyugatra.

I. táblázat Kézsebészeti bázis tanfolyamok (1962–2001) és haladó tanfolyamok (1963–2001) résztvevői

Kézsebészeti bázis kurzus (37) 1962–2001		
Résztvevők	orvos	gyógytornász
magyar	962	79
külföldi	316	6
összesen	1278	85
Haladó kézsebészeti tanfolyam 1963–2001		
Résztvevők	orvos	gyógytornász
magyar	179	12
külföldi	84	-
összesen	263	12

6. ábra
Preparáló gyakorlat

- **1964:** *Manninger Jenő*nek lehetősége nyílt Rómában meghallgatni *Marc Iselin* francia kézsebész Kézsebészeti Kurzusát, aki sérültellátó módszerét, az „Urgence Differée”-et ismertette. Hazajövet a hallottakat referálta, s az Intézet eldöntötte: hasonlóan a sérültek ellátásához, **a kézsebészetben is a PRIMER DEFINITÍV ELLÁTÁS lett munkánk feladata**, s az Urgence Differée (halasztott sürgősség) csak olyan esetekben jöhet szóba, ahol főleg a sérült súlyos állapota, például polytraumatizáció, vagy egyéb ok gátolja a primer definitív ellátást.

- **1966:** Megalapítottuk a MAGYAR TRAUMATOLÓGUS TÁRSASÁGOT.

1968-ban ismertem meg Szófiában *Ivan Matev* ortopéd professzort, *Szántó* professzor küldöttségének tagjaként, amikor tudományos szerződést kötött vele. Ez abban az időben a nemzetközi kapcsolatok kialakításának kötelező formája volt. *Matev*nél több alkalommal is jártam, '73-ban, '75-ben, s a vele szövődött baráti kapcsolatomból később döntő jelentőségűnek bizonyult. Rajta keresztül ismerhettük meg a DAH (Deutschsprachige Arbeitsgemeinschaft für Handchirurgie) vezető kézsebészeit, elsősorban *Dieter Buck-Gramcko* professzort, illetve később az IFSSH (International Federation of Societies for Surgery of the Hand) főtítkárát *Swanson* professzort, akinél – Michigan államban (USA) – *Matev* két évig dolgozott vendégorvosként.

A 70'-es évek

A '70-es években a kézsebészetben is egyre nagyobb teret hódított a **műtéti töréskezelés**, az AO-elvek alkalmazása, valamint berobbant a **mikroszkópos műtéti technika** is. A tanulmányutak ezek minél jobb elsajátítását célozták.

1972-ben *Manninger Jenő fél évre* egy ausztriai vidéki kisváros – **Vöcklabruck** – teljesen új, modernül felszerelt Baleseti sebészetre küldött, hogy a korszerű traumatológiai ellátást, a friss sérülések és a helyreállító műtétek teljes palettáját, vezetői szinten gyakorolhassam *G. Rupp*nál (7. ábra).

A mikroszkópos technikát Münchenben az Orvosegyetem Plasztikai Sebészeti Klinikáján, *Tintemann* professzorasszonynál, *Edgar Biemer* docenstől tanulhattam, a perifériás idegek sebészetét Bécsben, *Hanno Millesi* professzornál sajátítottam el (8. ábra). Az AO-osteosynthesis tanfolyamai Magyarországon még nem voltak akkor elérhetőek, de a Synthes, az AO-International és a DAH anyagi segítségével az Ausztriában, Svájcban rendezett tanfolyamokra már eljuthattunk.

7. ábra

Tanulmányút 1972-ben: Vöcklabruck, Ausztria

Hanno Millesi Bécs

Frau. Prof. Schmidt Tintemann München

8. ábra

Ösztöndíjas tanulmányutak: Bécsben Hanno Millesi professzornál és Münchenben Frau Schmidt Tintemann professzor-asszonynál

A pezső szakmai élet a kézsebészetet is művelő traumatológusok körében mintegy kikényszerítette egy saját szakmai csoport megalakítását is, így **1975-ben létrehoztuk a Magyar Traumatológus Társaságon belül a Kézsebészeti Szekciót**, elnöke *Manninger Jenő*, főtítkára én voltam.

Az OTRI Fiumei úti épületének állagromlása miatt **1978-ban** – a teljes rekonstrukció idejére – a Baross utcai Sebészeti Klinika épületébe költöztünk, és 1984-ig ott dolgoztunk (*9 ábra*). Még az átköltözés előtt készítettem – 1976-ban – a kandidátusi értekezésemet, amely a kéz kisízületi töréseinek, fertőzéseinek és a késői szövődmények kezeléséről szólt. Itt hoztuk létre – már az átköltözéskor – az **Intézet és az ország első, csak kézsebészetet művelő, teljes kapacitású kézsebészeti osztályát az én vezetésemmel.**

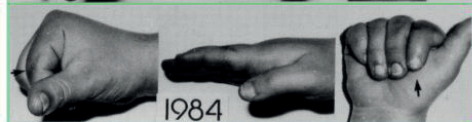
**Barabás Zoltán,
Sántha Andrea,
Renner Antal,
Varga Antal,
Szabó Győző,
Manninger Jenő,
Farkas Tamás**

9. ábra

A Fiumei úti épület bontása miatt 1978-ban a Baross utcába költöztünk, ahol kísérleti labort is kialakítottunk

- Átvettük a sebészekről – az egész országban – a kéz primer gyulladásainak a kezelését, valamint **fokozatosan elkezdtük a fejlődési rendellenességek műtéti kezelését.**
- Ekkor írtam első két könyvemet (*Renner Antal: A kéz pyogén fertőzései és Renner Antal, Sántha Ernő: Kéz sérülések ellátásáról képekben*).

Ivan Matev osztályán láttam először Swanssonnak az ujjizületek pótlására alkalmazott saját fejlesztésű, róla elnevezett **szilikon protézisét**, amelyet ő kizárólag reumás porckárosodású kisizületekben használt. Első látásra megtetszett, s hazatérve, az intézet vezetése beszerezte a teljes protézis sorozatot a megfelelő műszerekkel együtt. Én súlyos kisizületi károsodásokban mozgásmegtartó műtétként kezdem alkalmazni – szükség esetén – valamennyi károsodott szövet primer és/vagy halasztott ellátásával. Amikor ezt Swanson Matevtől megtudta, 1975-ben, moszkvai útját megszakítva eljött hozzánk az intézetbe. A protézisek funkciós eredményeit kisfilmen mutattuk be neki. A látottak lenyűgözték, ezért két év múlva visszatért, megnézte az osztályon folyó munka teljes spektrumát, áttekintette tudományos publikációinkat, úgy tűnt, eredményes munkánkban többé nem kételkedik, s **szekciókat – Kézsebész Társaságunk még nem volt – már 1978-ban felvételre javasolta az IFSSH-ba.** Így több, korábban jelentkezett, önálló Társaságot megelőzve lettünk az akkor szerveződött IFSSH tagja (10. ábra).

E.É. 18 éves nő; Sebészileg nem kezelhető, friss, ízületi romtörés; Swanson szilikon protézis

10. ábra

Elsőként alkalmaztuk a Swanson-féle szilikon protézist sérült ujjizületek pótlására. Swanson javaslatára az MTT Kézsebészeti Szekcióját 1978-ban felvették az IFSSH-ba.

Ugyancsak '78-ban rendeztük a DAH és a Kézsebészeti Szekció **1. közös tudományos symposiumát Budapesten.** A DAH-ban levelező tagságokat kaptunk, s a DAH biztosította a legtöbb ösztöndíjat a későbbiekben is.

1980-ban, az IFSSH első Kongresszusára Rotterdamba, az első magyar kézsebészekkel utaztunk, s előadásokat tartottunk. Swanson nagy megbecsüléssel emlékezett budapesti útjaira, s több hónapra meghívott osztályára. Én viszont már nem utazhattam el hosszabb időre, mert ekkor zajlott az intézet átépítése és Manning Jeno professzor úr ideje nagy részét az átépítés helyszínén töltötte. Miután korábban évekig az Intézetben lakott családjával, jobban ismert mindent, mint az építésvezető. **Klinikai igazgatói kinevezést kaptam,** s a szakmai vezetés az átépítés idején rám hárult. Még a Baross utcában szerveztük meg az **első két mikrosebészeti tanfolyamot Biemer docens és csapata segítségével.** Óriási sikere volt ennek is. Az első lábujj átültetésünkről angol nyelvű újságcikk is megjelent.

A '80-as évek

A '80-as években nagy örömet jelentett, hogy az egész országban létrejöttek a **kézsebészeti egységek a traumatológiai osztályokon belül**, sőt speciális profilok is kialakultak a nagyobb osztályokon (11. ábra).

Traumatológiai hálózat

Kézsebészeti hálózat

Kézsebészeti részlegek speciális profiljai

Szeged	Perifériás idegsérülések Plexus brachialis sérülések	Simonka J. Aurél Pintér Sándor
Nyíregyháza	Mikroszkópos sebészet Felső végtagok motoros idegkárosodásának kezelése intranszpozíciókkal	Noviczky Miklós Turcsányi István
Pécs	Replantáció Perifériás idegek	Nyárády József Kovácsy Ákos
Debrecen	Hajlítók inak, csúszó felszínek	Bíró Vilmos
Szombathely	Dupuytren kontraktúra	Salamon Antal
Budapest Honvéd KH.	Törésrögzítés rendkívüli helyzetben Fixateur externe	Farkas József Cziffer Endre
Budapest Újpest	Alagút szindrómák	Kólmár József Szoboda Jenő
Kecskemét	Mikroszkópos sebészet	Kertész Gábor
Eger	Kéz sérültek gondozása	Kovalkovits István
Gyula	Carpalis instabilitás	Dósa Gábor

11. ábra

A '80-as években az egész országban és Budapesten létrejöttek a kézsebészeti egységek a traumatológiai osztályokon

A haladó tanfolyamainkra sok külföldi előadót tudtunk meghívni, akik örömmel jöttek, költségtérítés nélkül.

A speciális ösztöndíjas útjaim is szaporodtak:

- *Buck-Gramckonál* a fejlődési rendellenességek kezelését (2 hónap),
- *Ulrich Lanznál* a kisízületi pótlásokat és a mikrosebészetet (1 hónap),
- *Karl Pfeiffernél* a mini osteosynthesiseket (1 hónap),
- *Ueli Büchlernél* pedig a súlyos kézsérülések, szeptikus kezek kezelését tanulmányozhattam (1 hónap) (12. ábra).

Dieter Buck-Gramcko

Ulrich Lanz

Ivan Matev

Ueli Büchler

Karl Pfeifer és Urs Heim 1991-ben Budapesten: KFI Kurzus előadói voltak

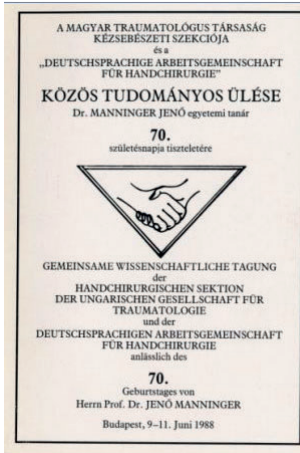
12. ábra

Tanulmányutak: 1982-ben D. Buck-Gramckonál Hamburgban, U. Lanznál Würzburgban. 1987-ben I. Matev-nél Szófiában, 1989-ben U. Büchlernél Bernben, 1991-ben K. Pfeiffernél Baselban.

Rutin feladataink mellett tanítottunk is. A kézsebészeti osztályunkon folyamatosan hospitáltak magyar és külföldi kollégák, akikből később osztályvezetők, professzorok lettek itthon (Bíró, Nyárády), illetve saját hazájukban vezető, híres kézsebészek lettek. Közülük néhány:

- Peter Koch Papenburgban **osztályvezető**,
- Hans Tröger† előbb Rostockban majd haláláig Baselben **osztályvezető**,
- Andreas Mahlfeld Magdeburgban saját praxist működtet,
- Klaus Welz† Cottbusban Klinikai **Osztályvezető**, a város **díszpolgára** lett,
- Roger Blauvelt, **Amerikában az egyik „leghíresebb ortopéd-kézsebészként”** hirdeti rendelését
- Jörn Gellrich pedig Stuttgartban saját praxist vezet.

A **2. DAH-al közös kongresszusunkat** 1988-ban Manninger professzor úrnak ajánlottuk a 70. születésnapja tiszteletére (13. ábra).

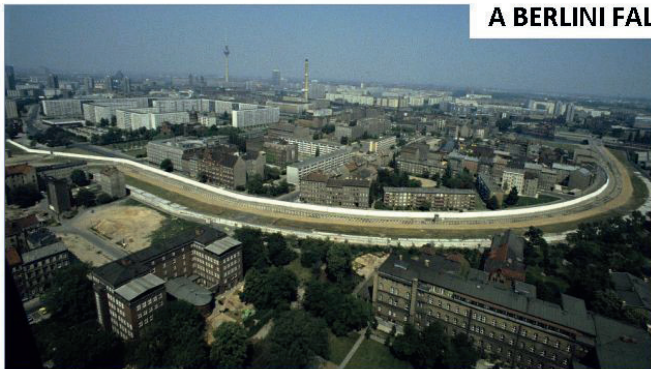

13. ábra

1988 Budapest, Az MTT Kézsebész Szekciója és a DAH második Közös Tudományos Ülése Manninger Jenő 70. születésnapja tiszteletére. Állnak: U. Heim; G. Nagay; Mrs. Geldmacher; I. Matev; Mrs. Matev; J. Geldmacher; Ülnek: D. Buck-Gramcko; G. Pohl; J. Manning; H. Millesi

1989

Történelmi év volt! Hazánk ismét szabad, független ország lett! Leomlott a berlini fal is! Az Országos Traumatológiai Intézet 3. főigazgatója és a HIETE (Hajnal Imre Egészségtudományi Egyetem) Traumatológiai Tanszék vezetője lettem, amely kérésemre, 1993-tól Traumatológiai és Kézsebészeti Tanszék lett (14. ábra).

14. ábra

1989. Vezetőváltás az OTRI-ban és a HIETE Traumatológiai Tanszékén, amely 1993-tól Traumatológiai és Kézsebészeti Tanszék lett.

Ebben az évben az IFSSH **Tel Avivban** rendezte 4. Kongresszusát. A II. Világháború után ekkor lehetett először Israelbe utazni. Számos előadással jelentkeztünk, többünket felkértek üléselnöknek, és kerekasztal megbeszélés moderátorának.

Ugyancsak **1989-ben Alessandro Caroli** modenai professzor Tarantóban szervezett egy csodálatos kongresszust, az **európai kézsebészeti szövetség** létrehozásának az ötletével. Mindenki támogatta *Caroli* professzor nagyszerű kezdeményezését (15. ábra). Ezen a kongresszuson ismertem meg – azóta is jó barátunkat – *Simo Vilkki* finn professzort, aki saját műtéti módszeréről, a carpalis csonkolásban alkalmazott, lábujj átültetéséről tartott előadást, amellyel remek fogókezet alkotott. Azonnal meghívtam Budapestre a következő tanfolyamunkra előadónak, s műtéti bemutatót tartva ismerhettük meg remek, fogókéz-kialakító műtétjét, majd *Egri László* doktort fogadta Finnországban, aki e módszer mellett megismerhette *Vilkki* professzor hatalmas számú érnyeles szövetátültetéseit is (16. ábra).

15. ábra

1989 Taranto, Olaszország: Alessandro Caroli professzor a Federation of European Societies for Surgery of the Hand (FESSH) megalapítására szervezett egy nagyszerű Kongresszust.

16. ábra

Haladó Kézsebészeti Tanfolyam Budapest, 1990: Simo Vilkki/Finland

A '90-es évek

1991-ben megalapítottuk az önálló **Magyar Kézsebész Társaságot**, amelynek első elnökévé választottak (17. ábra). Feleségemmel terveztük a Társaság logóját.

A DAH tiszteletbeli tagjaként felkért előadó voltam a DAH és a Skandináv Kézsebész Társaság közös Kongresszusán, Trondheimben, így alkalmam volt a modern kézsebészet néhány legnagyobb személyiségével találkozni: *Eric Moberg*, *Donald Lamb*, *Göran Lundborg*, és sok más kitűnő kézsebésszel (18. ábra). Ezek a külföldi professzorok igen nagyra becsülték *Manninger Jenő* magyarországi szakmai szervező tevékenységét a kézsebészet hőskorában, ezért az 5. IFSSH kongresszuson, Párizsban, a **kézsebészet úttörője** címmel tüntették ki (1992). Sajnos egészségi állapota már nem tette lehetővé, hogy egy párizsi utazásra vállalkozzon, ezért az IFSSH akkori főtitkára *Miguel Vargas* eljött Budapestre a Bécs–Budapest Postkongress Meetingre, s itt adta át számára a kitüntetést. A Postkongress Meetinggel egyidőben rendeztük a Magyar és az Amerikai Kézsebész Társaság közös Symposiumát, ahol többen az Amerikai Kézsebész Társaság (AAHS) tiszteletbeli tagságát kaptuk (19. ábra).

17. ábra

1991: a Magyar Kézsebész Társaság (MKT) megalapítása. Első Elnöke: Renner Antal. Első vezetőség:
 Ülnök: Rác Sándor, Salamon Antal, Bíró Vilmos, Renner Antal; Állnak: Rupnik János, Dósa Gábor, Zimmermann István,
 Cziffer Endre, Simonka János Aurél, Sántha Ernő, Nyárády József, Király Géza

Irmgard Buck-Gramcko; A. Renner; Eric Moberg

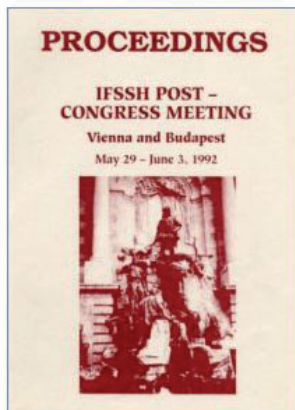
Douglas Lamb & Goran Lundborg

E. Moberg; P. Brüser; P. Haußmann; --; U. Lanz

18. ábra

1991: Trondheim/Norvégia. A DAH és a Scandinavian Society for Surgery of the Hand közös Symposiumuma

Manninger Jenő
Pioneer of Hand Surgery

19. ábra

1992: Budapest. IFSSH Postcongress Meeting Vienna-Budapest és Első Magyar–Amerikai közös Symposium: Az AAHS elnöke, Mr. Heckler tiszteletbeli tagjai közé fogadta Cziffer Endre, Frenyó Sándor, Manninger Jenő, Renner Antal, Zimmermann István kézsebészeket.

1993–94

Surján László egészségügyi minisztert sikerült meggyőzőnöm a **kézsebészeti szakképesítés** bevezetésének szükségességéről, így **Európában elsőként Magyarországon vált ez lehetővé**. Az első vizsgát 1994-ben *Manninger* professzor vezette (20. ábra).

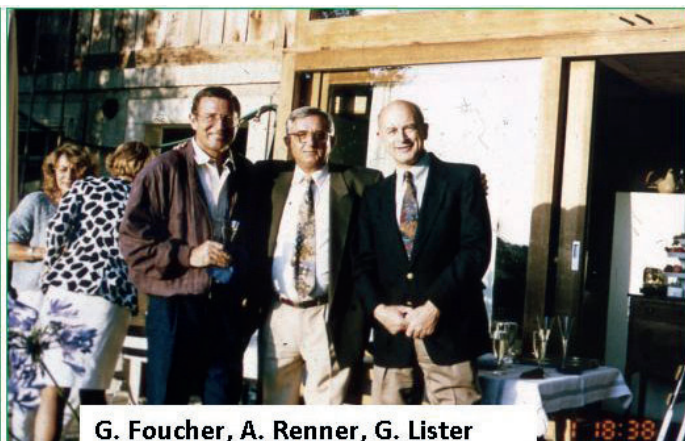
A Kézsebész Társaság tagjainak több mint fele az első pár évben szerezte meg a kézsebész szakképesítést. Az első évtizedben ugyanis a traumatológiai hálózat vezető főorvosainak zöme aktív kézsebész is volt. Szomorú, hogy az ezredforduló után jelentősen lecsökkent a szakvizsgát ambicionálók száma.

1993-ban nagy megtiszteltetésként fogadtam el az amerikai *Graham Lister* professzor meghívását a **9. Európai Továbbképző Kézsebészeti Kurzusának** oktatói közé, ahol 3 témában kértek tőlem előadásokat és esetbemutatókat. Jóleső érzés volt kelet-közép Európát képviselni, *Guy Foucher*, francia és *Viktor Meyer*, *Ueli Büchler* svájci kollégák mellett (21. ábra). A tanfolyamon láttak inspiráltak arra, hogy hasonló színvonalú nemzetközi tanfolyamot szervezzünk Budapesten.

20. ábra

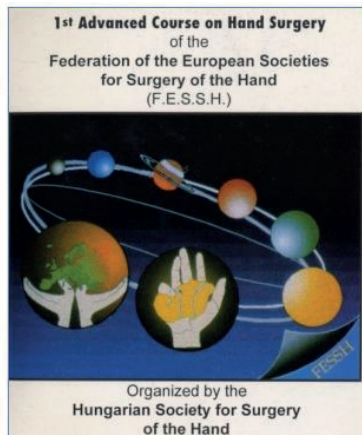
1994. Az első kézsebészet szakvizsga résztvevői: Bíró Vilmos, Renner Antal, Salamon Antal, Sántha Andrea, Zimmermann István, Balogh József, Noviczky Miklós, Endrődi János, Rácz Sándor, Szloboda Jenő, Farkas József, Gulyás Gusztáv, Cziffer Endre, Nemes János, László Gyula, Király Géza, Dósa Gábor, Rupnik János, Simonka János Aurél, Donáth Antal, Sántha Ernő, Nyárády József. A vizsgáztató Manninger Jenő egyetemi tanár

G. Foucher, A. Renner, G. Lister

21. ábra

1993 Bern, Lister Kurzus. Kelet- és Közép Európából egyetlen meghívott oktatóként három témában kértek fel előadónak. Ez a tanfolyam adta az ötletet, hogy mi is rendezzünk hasonlót

A. Berger

A. Caroli

M. Flügel

P. Haußmann

22. ábra

1995 Budapest, 1st Advanced Course on Hand Surgery of the FESSH

1995–96

Az ötletet tett követte, s **1995 tavaszán** megrendeztük az I. FESSH Nemzetközi Továbbképző Kézsebészeti Tanfolyamot Budapesten (22. ábra), nagyszámú magyar és külföldi résztvevővel, számos hazai és 16 külföldi meghívott előadóval (23. ábra).

23. ábra

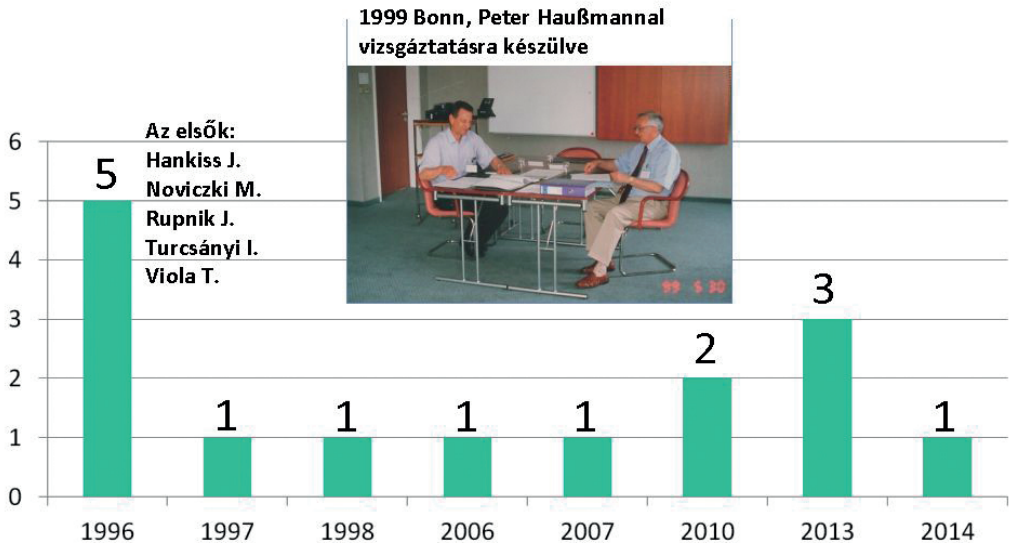
Meghívott előadók

Második IFSSH delegátusunkkal, *Cziffer Endrével* – aki kitűnő kapcsolatot ápolt az Amerikai Kézsebész Társasággal és az IFSSH-val egyaránt – már az Izraeli kongresszuson kacérkodtunk a gondolattal, hogy Magyarországra hozzuk a Világkongresszust. Ezért az IFSSH különböző küldöttségeit több alkalommal (1990, 1991, 1994) vendégül láttuk Budapesten, s az akkori főtitkár *Miguel Vargas*, és *Peter Amadio* is aktívan részt vett tervünk előkészítésében (24. ábra).

24. ábra
Amerikai kézsebészek látogatásai

Az Európai Unióban **1996-ban** bevezették az **Európai kézsebész szakvizsgát**, amit már az első alkalommal 5 magyar kolléga teljesített sikeresen; magam **német nyelven voltam vizsgáztató**. 2015-ig több mint 20 magyar kézsebész bizonyította alkalmasságát e szakvizsgán (25. ábra).

25. ábra

1996–2014 között Magyarországról 15 fő tett sikeres Európai kézsebész szakvizsgát, közülük öten jelenleg külföldön dolgoznak (Németország, Ausztria, Anglia)

A '90-es években azt a nagyszerű helyzetet élhettük meg, hogy a HIETE mellett három egyetemen is kézsebész szakorvos volt a Traumatológiai Tanszék vezetője (26. ábra).

26. ábra

A HIETE és három Egyetem tanszékvezetője traumatológus és kézsebész szakorvos volt.

1996. Székelyudvarhely
Haladó Kézsebészeti Kurzus

TDK Konferencia / Marosvásárhely

1995. Kassa, Orvosegyetem
Vendégprofesszori előadások
Otto Brandebur docens kérésére

27. ábra

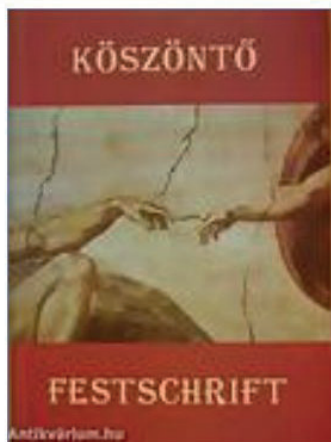
Oktató tanfolyamok szomszédos országokban

Társaságunk a kezdetektől fogva élénk tudományos munkát folytatott. Az eredményeink elismerését igazolták a gyakori meghívások különböző nemzetközi rendezvényekre, ahol mindig előadásokkal szerepeltünk. Ahogyan mi magyarok sok segítséget kaptunk a nyugati kollégáktól, most már mi tudunk adni a nálunk nehezebb helyzetben lévőknek. **Erdélyben, Kassán** mi tartottunk **kézsebészeti tanfolyamot**, oktató **előadásokat**, s hét évig minden évben a Marosvásárhelyi Magyar Orvosegyetem Tudományos Diákköri konferenciáján oktató referátumokat tartottunk (27. ábra).

1997–98

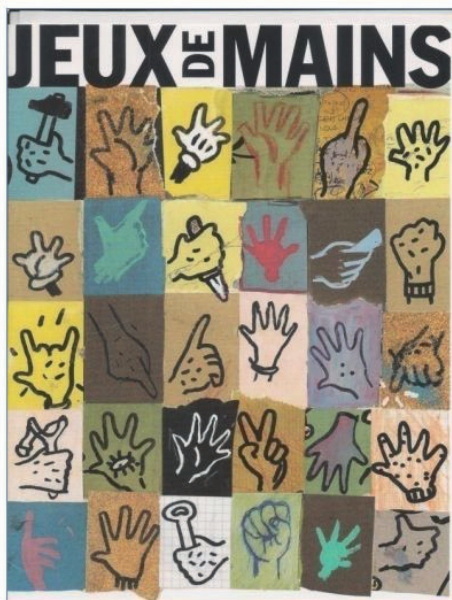
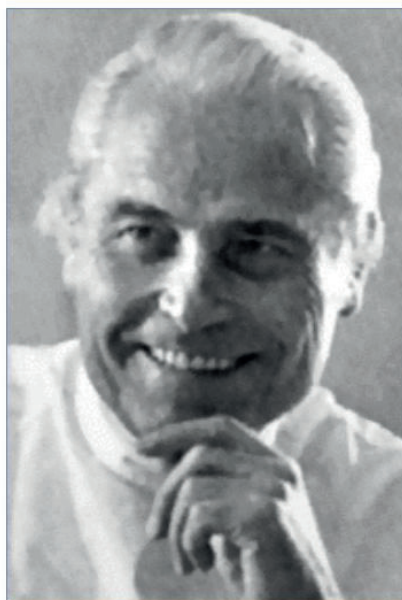
Azoknak, akik több évtizeden keresztül, sokat tettek a magyar kézsebészet fejlődéséért, **tiszteletbeli tagságot**, vagy a **magyar kézsebészetért emlékérmét** adományoztuk.

1998-ban a **DAH-al közös 3. Tudományos ülésen**, munkatársaim köszöntöttek a 65. születésnapom alkalmából (28. ábra), s szívemnek igen kedves ajándékot kaptam: egy **ünnepi írásokat tartalmazó könyvet**, amelybe a svájci *Verdan* professor is üdvözlő sorokat írt, és sok-sok rajzot, metszetet küldött a könyv illusztrálására, s kérte küldjem el könyveimet, hogy elhelyezze azokat Lausanneban, a **KÉZ MÚZEUMÁBAN** (29. ábra).

28. ábra

1998 Hortobágy/Epona A MKT és a DAH 3. Közös Tudományos Ülése Renner Antal 65. születésnapja alkalmából

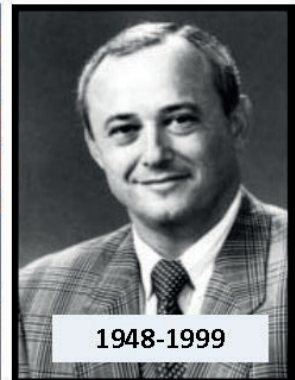
29. ábra

Verdan professzor a Lausanne-i Kéz Múzeumról írt a könyvbe, és rajzokat, metszeteket küldött illusztrációnak.

30. ábra

1995 Helsinki, 6. IFSSH Kongresszus. Első pályázatunk: A 2001-es 8. IFSSH Kongresszus rendezésére

31. ábra

1998 Vancouver, 7. IFSSH Kongresszus Második pályázatunk a 2004-es 9. IFSSH Kongresszus rendezésére, amit elnyertünk. Nemzeti delegátusunk, Cziffer Endre, aki aktívan részt vett a szervezés előkészületeiben, tragikusan korai halála miatt, nem érthette meg a kongresszus megvalósulását.

Először **1995-ben Helsinkiben** adtuk be pályázatunkat a Világkongresszus megrendezésére (30. ábra), de ott a török kollégák még megelőztek bennünket, s 2001-ben ők rendezték Isztambulban a 8. Kongresszust.

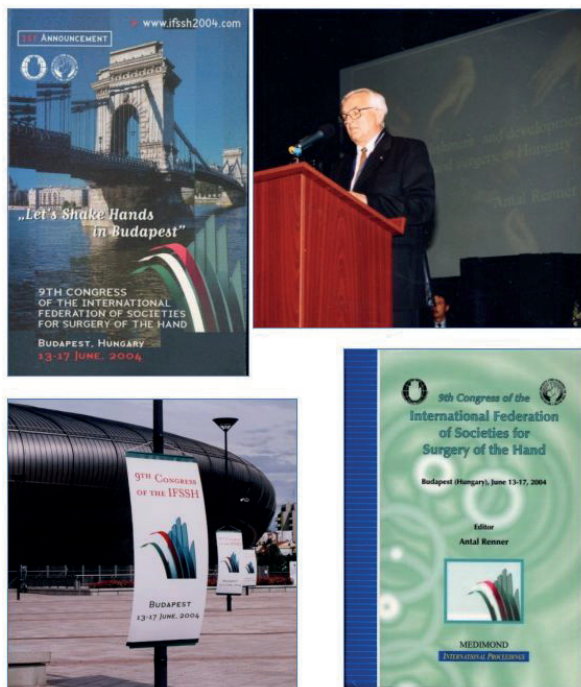
1998-ban Vancouverben viszont – második pályázatunkat – már siker koronázta, s elnyertük Budapestre a **2004-es 9. IFSSH kongresszus** megrendezésének jogát. Sajnos nemzeti delegátusunk, kitűnő kollégánk, *Cziffer Endre* már nem érthette meg a kongresszus megvalósulását (31. ábra).

2000 ->

Nagy öröm volt **2004-ben a 9. Kézsebészeti Világkongresszus** ünnepi megnyitóján a világ elé tárnai a magyarországi kézsebészet kialakulásának és fejlődésének történetét, a közel 1800 résztvevő és vendég előtt (32. ábra). Ezen a kongresszuson *Manning János* után második magyarként, megkaptam a PIONEER OF HAND SURGERY kitüntetést (33. ábra).

Az elvetett mag jó földbe került, a gyümölcs beérett. Szakmai kapcsolatunk az ezredfordulóra Európa minden országára kiterjedt (34. ábra), Amerikától (35. ábra), Ausztrálián keresztül (36. ábra), Ázsiáig elért (37. ábra).

A magyar kézsebészet korábbi generációi által elért tudományos eredmények elismeréseként, a jó szervező képességgel rendelkező *Szabó Zsolt* a FESSH és az IFSSH vezető pozícióiba kerülhetett, ami a minden földrészén ismert magyar kézsebészet nagybecsülése. A FESSH Nemzetközi Kézsebészeti Továbbképző Tanfolyamait **2006-2015-ig Szabó Zsolt** szervezte Magyarországon, Társaságunk Kongresszusán rendezve, megkönnyítve a magyar kézsebészek részvételét e tanfolyamokon.

32. ábra

2004 Budapest, 9. IFSSH Kongresszus. A megnyitó díszelőadása: „A Magyarországi kézsebészet története, kialakulása és fejlődése”

33. ábra

A „Pioneer of Hand Surgery” kitüntetést G. Foucher adta át. A kitüntetett kézsebészek U. Mennen és G. Foucher között:
T. Kojima; A. Renner; A. Wilhelm; Y. Yabe; Y. Yamauchi;

EURÓPA

A Karolinska Institute delegációja

P. Brüser (D)

Giorgio Brunelli (I) feleségével

Guy Foucher (F)

Marc Garcia Elias (E)

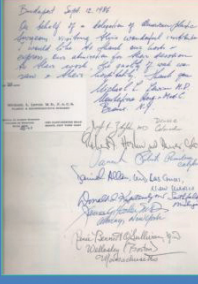

Rolf Habenicht (D)

34. ábra

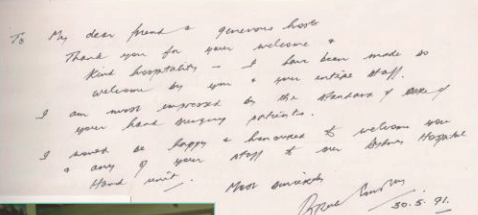

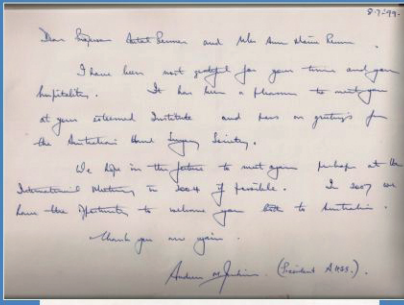
Nemzetközi kapcsolataink - Európa

AMERIKA

<p>1986 USA delegáció</p> 	<p>1994</p> <p>Swanson</p> <p><i>I am glad to participate in the course on Hand Surgery Sept 21-23, 1994</i></p> <p><i>a wonderful experience to meet and exchange ideas</i></p> <p>Tajima</p> <p><i>Thank you for the wonderful opportunity to visit your beautiful city and meet with your surgeons. I look forward to many visits in the future with our wonderful American hand surgeons.</i></p> <p>D. Ross</p> <p><i>Thank you for the wonderful opportunity to visit your beautiful city and meet with your surgeons. I look forward to many visits in the future with our wonderful American hand surgeons.</i></p> <p>E. Zancolli III</p> <p><i>Thank you for the wonderful opportunity to visit your beautiful city and meet with your surgeons. I look forward to many visits in the future with our wonderful American hand surgeons.</i></p> <p>V. Mayer</p> <p><i>Thank you for the wonderful opportunity to visit your beautiful city and meet with your surgeons. I look forward to many visits in the future with our wonderful American hand surgeons.</i></p>	<p>1995 Jayong Ryu USA</p> <p><i>I am glad that Budapest is one of my stops during my tour on the Stanley Rowell Fellow, and it is a joy to visit the beautiful city of Hungary.</i></p> <p><i>Thank you very much for your hospitality and warm hospitality.</i></p> <p>2000</p> <p>Marcus Ferreira (Brasíl)</p> <p><i>I thank you very much for the opportunity to visit the beautiful city of Budapest and meet with your surgeons. I look forward to many visits in the future with our wonderful American hand surgeons.</i></p>
---	--	--

35. ábra
Nemzetközi kapcsolataink - Amerika

AUSZTRÁLIA

<p>1991 W. Bruce Conolly Sydney / Australia</p> <p>W. Bruce Conolly FRCS, FRACS, FACS DIRECTOR OF HAND SURGERY</p> <p>Hand Unit Sydney Hospital</p>	<p>1999 Andrew M. Jenkins Brisbane / Australia</p> <p>Dr. Andrew M. Jenkins M.B., B.S., FRACS PLASTIC AND RECONSTRUCTIVE SURGEON PRESIDENT AUSTRALIAN HAND SURGERY SOCIETY</p> <p>ALEXANDRA 231 WICKHAM TERRACE, BRISBANE 4000</p> <p>PHONE: 61-7 3839 8470 RESIDENCE: 61-7 5386 5564 IF NO ANSWER: 61-7 3838 9697 FAX: 61-7 3839 8125</p>
---	---

36. ábra
Nemzetközi kapcsolataink - Ausztrália

ÁZSIA

1997

Institute of Traumatology and Hand Surgery with Bihar Medical College Bihar, India and I am very thankful to Honorable Academy of Sciences and Bharat General of National Institute of Traumatology to support this endeavor. I am very much convinced that on top of a career in the right position to further this line and stimulate the knowledge and inter-national surgical activities in ASIA.

I am very thankful to Anantacharya staff of faculty they are very kind, intelligent and affectionate.

With my very best regards.

Arun Kumar Sinha
Dr. (Prof.) Arun Kumar Sinha
Institute of Traumatology and Hand Surgery
Department of Orthopaedics Surgery,
Bihar Medical College and Hospital
Patna, 800015, India

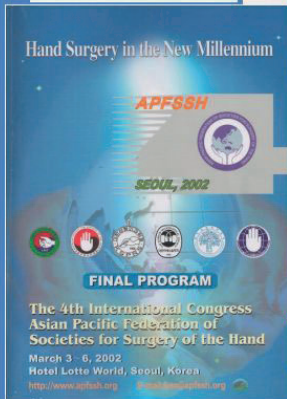
**Prof. Dr. Arun Kumar Sinha
Patna / Bihar
India**

2002

**Go Hyun Baek
Korea**

SCIENTIFIC SCHEDULE	
March 3, Sunday	Room D
16:00-17:30	Free Paper III (FP-03)
Miscellaneous (Lengthening Release Spontaneous Dystrophy, Research) Chairman: Ivan Matey (Bulgaria), Sung-Tack Kwon (Korea)	
FP-03-01	Special Aspects in Primary and Secondary Treatment of Hand Injuries, Particularly with Regard to the Injured Patient's Profession A. Remet, J. Hankiss, G. Kiraly, I. Zimmermann (Hungary)
Functional Evaluation of Electrical Injury Nerve Lesion Somatosensory Evoked Potential Technique Qing-feng Li, Ti-sheng Chang, Wen-xiang Guan (China)	

POSTER	
3-10	Long-Term Follow Up Study of Three - Dimensional Corrective Osteotomy for Cubitus Varus Tomoo Ohno, Susumi Inoue, Takamu Wada, Mitsuhiro Aoki, Seichi Ishii, Poong-Tack Kim (Japan)
0-11	Mobility and/or Stability? Our Later Results with Finger Joint Endoprostheses in Posttraumatic Arthritis A. Remet, J. Hankiss, G. Kiraly (Hungary)
Tai-Ju Cheng, Ch-Hung Huang (Taiwan)	
0-8	Special Operations for Professional Musicians after Injuries and Diseases of the Hand A. Remet, J. Hankiss, G. Kiraly, I. Zimmermann (Hungary)
0-9	Which Morphologies of Synovial Folds Result from Degeneration and/or Aging of the Radionumeral Joint? An Anatomical Study Using Donated Cadavers and Emboyes Samuel Inagaki, Gen Masukata, Takuro Wada, Seichi Ishii (Japan)

37. ábra

Nemzetközi kapcsolataink - Ázsia

TENDON TRANSFERS IN RECONSTRUCTIVE TETRAPLEGIA HAND SURGERY		Tendon Transfers in Reconstructive Tetraplegia Hand Surgery Cadaver Course		Tendons Transfers in Reconstructive Tetraplegia Hand Surgery		
Év	Hely	Szervező	Oktatók magyar/külföldi	Résztevők magyar/külföldi		
1. 2009	Budapest		1 / 2	3 / 13		
2. 2010	Nyíregyháza		1 / 3	1 / 9		
3. 2011	Tokaj		1 / 3	21 / 15		
4. 2011	Nyíregyháza					
5. 2012	Svájc			N.D.		
6. 2013	Svájc		Turcsányi István Jan Friden			N.D.
7. 2015	Tarcal			2 / 6		2 / 46
Tendon Transfers in Reconstructive Tetraplegia Hand Surgery 3rd Cadaver Course April 6-8, 2011 and April 8-10, 2011 Nyíregyháza, Hungary		7th Instructional Course on Reconstructive Tetraplegia Hand Surgery 8-10 April 2015 - Tarcal, Hungary				

38. ábra

Turcsányi István kurzusai hiánypótló oktató tanfolyamok, egyedülállóak egész Európában

Dieter Buck-Gramcko
a világ 100
legismertebb
kézsebésze közé
sorolta Renner Antalt.

**Az első magyar
nyelvű
kézsebészeti
kézikönyv**

39. ábra
Könyvek

OTRI	PhD	DSc	Országos hálózat	PhD	DSc
Manninger Jenő †		1980	Forgon Mihály †	1964	1976
Renner Antal	1976	1988	Salamon Antal	1967	1980
Zolczer László †	1977		Bíró Vilmos	1976	1986
Dömötör Endre	1977		Farkas József †	1980	1998
Varga Antal †	1979		Simonka J. Aurél	1980	
Józsa László †	1979	1982	Donáth Antal	1982	
Sántha Ernő	1980		Nyárády József	1983	2013
Fekete Károly	1989		Cziffer Endre †	1988	1997
Zimmermann I.	1993		Dósa Gábor	1993	
Frenyó Sándor	1993		Kovácsy Ákos †	1986	
Szokoly Miklós	2007		Szabó Zsolt	2001	
			Mester Sándor	2006	
			Pintér Sándor	2007	
PhD: 24		DSc: 9			

40. ábra

Kézsebészek tudományos minősítései 1976–2007 között

Az ifjabb második kézsebész generáció reprezentánsaként, a magyar kézsebészet elismertségét fokozza, s a lehető legnagyobb mértékben tekinthetjük *Turchányi István* kurzusait, amelyeket *Jan Fridennel* közösen szervez az **ínáthelyezésekről tetraplégiás betegek**en. Olyan betegeknek adja vissza az önálló életre való képességet, akik korábban a teljes kiszolgáltatottságban másokra utalva tudtak csak létezni. Aktivitása, munkája legyen példa az ifjabb nemzedéknek! (38. ábra)

Munkásságunk további gyümölcse a publikációk, a magyar és külföldi kiadású könyvek és könyvfejezetek sora, amelyek felkeltik az érdeklődést, oktatnak, ambíciót adhatnak a kézsebészetet művelő kollégáknak (39. ábra).

A tudományos minősítések száma sem kevés, s láthatjuk, hogy szakmánk folytatásához, kézsebészeti egységek vezetésére alkalmas szakorvosokat képzett az elmúlt 6 évtized (40. ábra).

TISZTELT KOLLÉGÁK! BARÁTAIM!

Az Élet különleges ajándéka, hogy két önállóvá váló orvosi szakterület, a baleseti sebészet és a kézsebészet születésének, fejlődésének részese lehettem. Hálás vagyok családomnak, tanítómesteremnek, valamennyi munkatársamnak, s a Mindenhatónak, hogy ezt az életpályát végig járhattam.

60 év munkája után én is megkérdem: **„Mi dolgunk a Világon?”**

A válaszra kedvenc nemzeti költőmet, *Vörösmarty Mihályt* hívom, kérem, olvassák el szavait...

„Mi dolgunk a világon? Küzdeni
Erőnk szerint a legnemesbékért.
Előttünk egy nemzetnek sorsa áll.
Ha azt kivittuk a mély süllyedésből
S a szellemharcok tiszta sugaránál
Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porház:
Köszönjük élet! Áldomásodat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt.”

(*Vörösmarty Mihály: Gondolatok a Könyvtárban, 1844.*)

Köszönöm a figyelmüket!